

УДК 78.021:78.071:785:159.923

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2026-1-14>

Світлана ОДАЙНИК

концертмейстер кафедри мистецької освіти, Житомирський державний університет ім. Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, м. Житомир, Україна, 10008

ORCID: 0009-0003-2455-7487

Бібліографічний опис статті: Одайник, С. (2026). Методика спільної роботи вокаліста і концертмейстера під час підготовки до конкурсу. *Fine Art and Culture Studies*, 1, 100–105, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2026-1-14>

МЕТОДИКА СПІЛЬНОЇ РОБОТИ ВОКАЛІСТА І КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО КОНКУРСУ

Сучасна конкурсна практика у сфері вокального мистецтва висуває високі вимоги не лише до рівня сольної підготовки виконавця, але й до якості ансамблевої взаємодії з концертмейстером. Конкурсне виконання розглядається як цілісний художній акт, що потребує узгодженості інтерпретаційних рішень, стилістичної єдності та психологічної злагодженості партнерів.

Метою роботи є вивчення методики спільної роботи вокаліста і концертмейстера під час підготовки до конкурсу, що передбачає поетапну організацію репетиційного процесу, формування ансамблевої злагодженості, розвиток комунікативної взаємодії та психологічної сумісності.

Методологія дослідження передбачала аналіз наукових праць та публікацій у сфері вокальної і концертмейстерської практики, систематизацію етапів підготовки, а також опис структурованих прийомів аналітичної, техніко-ансамблевої, художньо-інтерпретаційної та сценічно-практичної роботи. Вивчення психологічного аспекту взаємодії дуету дозволило виділити принципи партнерства, довіри та конструктивної комунікації, що підвищують ефективність репетицій і стабільність конкурсного виступу.

Наукова новизна полягає у комплексному підході до організації спільної підготовки, який інтегрує музично-аналітичний, технічний, художній та психологічний компоненти, а також у виділенні конкретних етапів роботи, що забезпечують формування творчої єдності ансамблю та високої художньої якості виконання.

Висновки дослідження свідчать, що системна взаємодія вокаліста і концертмейстера є ключовою умовою успішного конкурсного виступу, а психологічна сумісність партнерів підвищує внутрішню впевненість, стабільність ансамблевого звучання та виразність інтерпретації. Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому вивченні взаємодії дуету у різних конкурсних форматах та з різноманітним репертуаром, а також у дослідженні впливу технологій аудіо- та відеофіксації на підвищення ефективності підготовки.

Ключові слова: вокаліст, концертмейстер, конкурсна підготовка, ансамблева взаємодія, психологічна сумісність, репетиційний процес.

Svitlana ODAINYK

Concertmaster at the Department of Art Education, Ivan Franko Zhytomyr State University, 40 Velyka Berdychivska street, Zhytomyr, Ukraine, 10008

ORCID: 0009-0003-2455-7487

To cite this article: Odainyk, S. (2026). Methodyka spilnoi roboty vokalista i kontsertmeistera pid chas pidhotovky do konkursu [Methodology of Collaborative Work Between a Vocalist and an Accompanist During Competition Preparation]. *Fine Art and Culture Studies*, 1, 100–105, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2026-1-14>

METHODOLOGY OF COLLABORATIVE WORK BETWEEN A VOCALIST AND AN ACCOMPANIST DURING COMPETITION PREPARATION

Contemporary competition practice in the field of vocal art imposes high demands not only on the solo performance skills of the singer but also on the quality of ensemble interaction with the accompanist. A competition performance is considered a holistic artistic act that requires consistency in interpretative decisions, stylistic unity, and psychological harmony between partners. **The aim of the article** is to examine the methodology of collaborative work between the vocalist

and the accompanist during competition preparation, which involves the step-by-step organization of the rehearsal process, the development of ensemble coherence, communicative interaction, and psychological compatibility.

The research methodology included an analysis of scientific publications in the field of vocal and accompanist practice, systematization of preparation stages, and the description of structured techniques for analytical, technical-ensemble, artistic-interpretative, and stage-practical work. The study of the psychological aspect of interaction allowed for identifying principles of partnership, trust, and constructive communication, which enhance rehearsal efficiency and the stability of competition performance.

The scientific novelty lies in the comprehensive approach to organizing joint preparation, integrating musical-analytical, technical, artistic, and psychological components, as well as in highlighting specific stages of work that ensure the formation of the ensemble's creative unity and high artistic quality of performance.

The article concludes that systematic interaction between the vocalist and accompanist is a key condition for a successful competition performance, and psychological compatibility increases internal confidence, ensemble stability, and expressive interpretation. Future research prospects include in-depth study of duo interaction in various competition formats and with diverse repertoire, as well as investigating the impact of audio and video recording technologies on improving preparation efficiency.

Key words: vocalist, accompanist, competition preparation, ensemble interaction, psychological compatibility, rehearsal process.

Актуальність проблеми. Сучасна конкурсна практика у сфері вокального мистецтва висуває високі вимоги не лише до рівня сольної підготовки виконавця, але й до якості ансамблевої взаємодії з концертмейстером. Конкурсне виконання розглядається не просто як демонстрація вокальної техніки, а як цілісний художній акт, де важливу роль відіграє точність інтерпретаційних рішень, узгодженість темпу та динаміки, а також стильова єдність виконання. У таких умовах окремі навички вокаліста або концертмейстера не можуть забезпечити високого результату без синхронної та професійної взаємодії.

Саме тому методика спільної роботи вокаліста і концертмейстера під час підготовки до конкурсу потребує системного, поетапного та професійно виваженого підходу. Вона включає не лише музично-технічну та інтерпретаційну підготовку, а й психологічну підтримку, вироблення спільного художнього бачення та ефективної комунікації між партнерами. Такий комплексний підхід дозволяє створити ансамбль, здатний передати глибину музичного твору, зберігаючи при цьому сценічну впевненість і високу якість виконання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика взаємодії вокаліста та концертмейстера перебуває у фокусі уваги багатьох дослідників. Так, В. Пірус та Л. Цапівська присвятили свої праці принципам та методам спільної роботи піаніста-концертмейстера і вокаліста, підкреслюючи значення структурованого репетиційного процесу та послідовності етапів підготовки. К. Краснощок запропонувала детальний аналіз етапів роботи

зі співацьким голосом, наголошуючи на важливості паритетного партнерства та розвитку взаємної чутливості до художніх намірів партнера. Роль акомпанементу у вокалі, де невід'ємними є творча комунікація та імпровізаційна гнучкість, досліджували А. Хлопотова, О. Опанасенко та Я. Лисенко. Вони показали, що фортепіанна партія виконує не лише підтримуючу функцію, а й активно формує драматургію та емоційний контур виконання. Специфічні риси піаніста-акомпаніатора, його функцію «прихованого лідера» та значення таких якостей, як «вокальне вухо» і «передчуття соліста», вивчали Л. Несмашна та С. Сабрі, акцентуючи увагу на психологічній взаємодії та адаптивності акомпаніатора. Паритетність виконавського тандему, взаємодоповнюваність технічних і художніх навичок у підготовці до конкурсного виступу, обґрунтувала у своїх роботах Т. Молчанова.

Попри значну кількість праць, присвячених тематиці спільної діяльності піаніста-концертмейстера та вокаліста, огляд професійних і психологічних аспектів їх взаємодії зберігає свою актуальність. Сучасні дослідження свідчать про необхідність комплексного підходу, що поєднує методику підготовки, ансамблеву злагодженість та розвиток психологічної сумісності партнерів, особливо в умовах конкурсного виступу, де важливу роль відіграють не лише технічна майстерність, а й гнучкість, комунікативність та здатність до творчого діалогу.

Метою дослідження є вивчення методики спільної роботи вокаліста та концертмейстера під час підготовки до конкурсу, що передбачає поетапну організацію репетиційного процесу,

формування ансамблевої злагодженості, розвиток взаємної комунікації та психологічної сумісності партнерів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У сучасній конкурсній практиці концертмейстер постає не лише як виконавець супроводу, а як повноправний співтворець художньої інтерпретації твору. Його участь у підготовчому процесі є системною та багатовимірною, адже саме від рівня професійної взаємодії залежить цілісність ансамблевого звучання та переконливість сценічного втілення образу. Концертмейстер бере активну участь у формуванні концепції виконання, виступаючи ініціатором або рівноправним учасником обговорення інтерпретаційних рішень, темпових планів, динамічної архітекtonіки та драматургії твору (Молчанова, 2021).

Однією з провідних функцій концертмейстера є здійснення глибокого стилістичного аналізу музичного матеріалу. Це передбачає врахування жанрових особливостей, історико-культурного контексту, авторського стилю та специфіки вокальної школи. Концертмейстер допомагає вокалісту зрозуміти логіку музичного розвитку, структуру форми, особливості гармонічної мови, характер фактури. Завдяки такій аналітичній роботі формується єдина художня концепція, що відповідає вимогам конкурсної сцени, де оцінюється не лише технічна майстерність, а й стилістична обґрунтованість виконання (Панасюк, 2020).

Важливою складовою професійної діяльності концертмейстера є забезпечення темпоритмічної стабільності та ансамблевої злагодженості. Він відповідає за чіткість вступів, логічність темпових переходів, узгодження пауз і фермат, підтримку агогічної гнучкості. Саме концертмейстер часто задає внутрішній ритмічний пульс, який допомагає вокалісту зберігати впевненість і контроль над виконанням у стресових умовах конкурсу. Окрім цього, піаніст сприяє корекції інтонаційної точності, створюючи гармонічну опору та допомагаючи солісту відчувати ладотональні зв'язки й модуляційні переходи.

Не менш значущою є функція формування ансамблевого балансу. У конкурсному виконанні фортепіанна партія нерідко має самостійну художню цінність і складну фактурну організацію. Тому концертмейстер повинен володіти високою технічною культурою,

здатністю варіювати динаміку, штрихи й темброві відтінки відповідно до реєстрових можливостей голосу. Він враховує індивідуальні технічні та темброві особливості вокаліста, адаптує силу звучання інструмента до акустики залу, забезпечуючи прозорість фактури та комфортне співвідношення голосу й фортепіано (Панасюк, 2020).

Окрім музично-технічних завдань, концертмейстер виконує важливу психологічну функцію. У період конкурсної підготовки він часто стає для вокаліста опорою, що сприяє формуванню впевненості та внутрішньої стабільності. Його професійна зібраність, спокій та чіткість дій позитивно впливають на емоційний стан соліста. Таким чином, концертмейстер у конкурсному процесі поєднує ролі аналітика, ансамбліста, інтерпретатора та психолога, а його професійна майстерність є однією з визначальних умов успішного конкурсного виступу (Молчанова, 2021).

Спільна підготовка вокаліста і концертмейстера до конкурсу є багаторівневим процесом, що передбачає послідовне проходження кількох взаємопов'язаних етапів. Кожен із них має власні завдання, зміст та методичні особливості, однак лише їхня системна реалізація забезпечує досягнення високого художнього результату.

Аналітичний етап. Підготовка розпочинається з ґрунтового спільного аналізу конкурсної програми. На цьому етапі вокаліст і концертмейстер опрацьовують музичний текст, визначають стильові особливості твору, його жанрову природу, історико-культурний контекст створення. Особлива увага приділяється літературному тексту (у вокальних творах), фонетичним особливостям мови, логіці драматургічного розвитку та внутрішній образності.

Виконавці узгоджують темпову концепцію, визначають кульмінаційні зони, динамічну архітекtonіку, характер фразування та агогічні відхилення. Саме на цьому етапі формується спільне бачення художнього результату, що запобігає подальшим інтерпретаційним суперечностям. Аналітична робота дозволяє закласти міцний фундамент для подальшого технічного й художнього вдосконалення виконання (Бондаренко, 2016).

Техніко-ансамблевий етап. Після формування інтерпретаційної концепції розпочинається детальна робота над ансамблевою

злагоженістю. Головними завданнями цього етапу є синхронізація ритмічного пульсу, узгодження вступів, пауз, фермат, темпових переходів і завершень. Особливого значення набуває вироблення відчуття спільного дихання, коли концертмейстер інтуїтивно відчуває момент вокального вдиху та підтримує фразування соліста.

Тут також здійснюється корекція інтонаційної точності, уточнення штрихів, артикуляції та динамічних співвідношень. Концертмейстер допомагає вокалісту відчути гармонічну опору та логіку модуляцій, що сприяє стабільності інтонування. Робота над складними ритмічними або технічними фрагментами проводиться в уповільненому темпі з поступовим наближенням до авторського темпу. Важливо досягти автоматизованої ансамблевої реакції, яка дозволить уникнути розгубленості в умовах конкурсного виступу (Котляревський, 2010).

Художньо-інтерпретаційний етап. На цьому етапі технічна впевненість трансформується у глибоку художню виразність. Виконавці працюють над емоційною наповненістю твору, нюансуванням, тембровими барвами, динамічною палітрою. Формується цілісна драматургія виконання, уточнюються кульмінаційні акценти, посилюється контрастність образів.

Важливою складовою є досягнення звукового балансу між голосом і фортепіано з урахуванням регістрових особливостей, фактурної насиченості та акустики приміщення. Концертмейстер не лише супроводжує, а активно моделює емоційний простір твору, підтримуючи соліста в кульмінаціях і делікатно відходячи на другий план у ліричних епізодах. На цьому рівні взаємодія набуває характеру творчого діалогу (Шпортій, 2025).

Сценічно-практичний етап. Наступним кроком є адаптація підготовленого матеріалу до умов реального виступу. Проводяться цілісні програвання конкурсної програми без зупинок, відпрацьовується послідовність виходу на сцену, поклону, пауз між творами. Моделюється психологічна атмосфера конкурсу, зокрема через виконання перед аудиторією або відеозапис.

Окрему увагу приділяють роботі з акустикою залу, оскільки баланс звучання може змінюватися залежно від простору. Вокаліст і концертмейстер вчаться швидко адаптуватися до нових умов, зберігаючи внутрішню зібраність

та ансамблеву стабільність. Саме на цьому етапі формується сценічна витримка та впевненість у власних силах (Шпортій, 2025).

Контрольний та корекційний етап. Завершальним є етап узагальнення та корекції. Після цілісних виконань аналізуються сильні та проблемні моменти, уточнюються темпові або динамічні рішення, усуваються технічні неточності. Доцільним є використання аудіо- та відеозаписів для об'єктивної оцінки ансамблевої взаємодії.

Цей етап спрямований на досягнення максимальної стабільності виконання, коли твір набуває завершеної форми, а взаємодія між вокалістом і концертмейстером стає природною та органічною. Лише після проходження всіх зазначених етапів можна говорити про повну готовність до конкурсного виступу (Ткаченко, 2016).

Психологічний аспект взаємодії вокаліста і концертмейстера під час підготовки до конкурсу є важливим чинником успішного виступу. Конкурсна діяльність пов'язана з підвищеним емоційним напруженням, відповідальністю та ризиком сценічного хвилювання, що може негативно вплинути на якість виконання. У таких умовах ансамбль функціонує не лише як музичний, а й як психологічний союз, де важливими стають взаємна підтримка, довіра та стабільність міжособистісних стосунків. Гармонійна психологічна атмосфера створює передумови для розкриття творчого потенціалу кожного з партнерів (Гнатюк, 2018).

Одним із провідних принципів ефективної психологічної взаємодії є партнерство, що передбачає рівноправність та взаємоповагу. Концертмейстер не повинен виступати в ролі домінуючого керівника, так само як і вокаліст не може ігнорувати значущість фортепіанної партії. Відкритий діалог щодо інтерпретаційних рішень, конструктивне обговорення складних фрагментів, уміння висловлювати зауваження коректно й аргументовано сприяють формуванню творчої єдності. Психологічна сумісність виявляється також у здатності партнерів відчувати емоційний стан один одного, передбачати реакції, оперативно реагувати на непередбачувані зміни під час виконання (Каргієва, 2014).

Особливу роль психологічний аспект відіграє у формуванні сценічної впевненості вокаліста. У конкурсній ситуації саме концертмейстер

часто стає опорою для соліста, допомагаючи подолати хвилювання через стабільність темпу, чіткість вступів, підтримку в кульмінаційних моментах. Впевненість у надійності партнера знижує рівень тривожності та сприяє внутрішній зосередженості. Водночас важливо, щоб концертмейстер також відчував довіру до соліста, адже психологічна напруга може передаватися обом учасникам ансамблю.

Не менш значущим є формування позитивного емоційного клімату під час репетиційного процесу. Атмосфера співтворчості, підтримки та доброзичливості стимулює мотивацію до самовдосконалення, сприяє продуктивності занять і запобігає професійному вигоранню. Натомість надмірна критичність, емоційна закритість або конфліктність можуть призвести до втрати ансамблевої злагодженості та зниження художньої якості виконання. Таким чином, психологічна культура взаємодії виступає невід'ємною складовою професійної підготовки (Козар, 2021).

Узагальнюючи, слід зазначити, що психологічний аспект взаємодії вокаліста і концертмейстера охоплює комунікативну компетентність, емоційну чутливість, здатність до співпереживання та взаємної підтримки. Саме поєднання музичної майстерності й психологічної зрілості забезпечує цілісність

ансамблевого виконання та підвищує шанси на успішний конкурсний результат.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Методика спільної роботи вокаліста і концертмейстера під час підготовки до конкурсу ґрунтується на комплексному поєднанні музично-аналітичного, технічного, художнього та психологічного аспектів. Успішний конкурсний виступ є результатом системної та цілісної співпраці, де кожен із учасників ансамблю усвідомлює свою відповідальність за спільний результат. Взаємна підтримка, професійна компетентність, уважність до деталей і готовність до конструктивної взаємодії забезпечують формування творчої єдності, що проявляється в органічності, природності та емоційній переконливості виконання. Таким чином, методика спільної роботи вокаліста і концертмейстера виступає не лише як технічний інструмент підготовки, а як складова професійної культури, що інтегрує музичні, психологічні та артистичні компетенції для досягнення високого рівня конкурсного виконання.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому вивченні професійної та психологічної взаємодії вокаліста і концертмейстера за умов різних конкурсних форматів та репертуарних вимог.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондаренко І. В. Методика вокального навчання : навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2016. 212 с.
2. Гнатюк О. М. Психологічні аспекти сценічної діяльності музиканта. *Наукові записки НПУ ім. М. Драгоманова*. 2018. № 60. С. 45–52.
3. Злобіна Н. А. Підготовка майбутніх учителів музики до концертно-виконавської діяльності. *Молодь і ринок*. 2020. № 3 (182). С. 132–137.
4. Каргієва Т. М. Сценічна культура виконавця : навчальний посібник. Одеса : Астропринт, 2014. 180 с.
5. Козар І. Г. Особливості підготовки вокаліста до сценічної діяльності. *Матеріали студентської наукової конференції Чернівецького національного університету*. Чернівці : Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. С. 97–99.
6. Котляревський І. А. Основи вокальної педагогіки. Харків : Основа, 2010. 254 с.
7. Молчанова Т. О. Ефект синергії у спільному виконавському процесі. *Вісник КНУКіМ*. 2021. Вип. 44. С. 79–85.
8. Панасюк Т. Ю. Психологічна компетентність концертмейстера та її роль у підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва до концертних виступів. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2020. Вип. 32, Т. 2. С. 195–199.
9. Ткаченко Т. В. Формування вокально-сценічної культури студентів мистецьких факультетів педагогічних вузів : монографія. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2016. 307 с.
10. Шпортій М. А., Омельченко А. І. Методика роботи над концертним виступом вокалістів. *Collection of Scientific Papers "SCIENTIA"*. 2025. № 10. С. 254–256.

REFERENCES:

1. Bondarenko I. V. (2016) *Metodyka vokalnoho navchannia : navchalnyi posibnyk* [Vocal training methodology : a study guide]. Kyiv : Lira-K. 212 s [in Ukrainian].
2. Hnatiuk O. M. (2018) *Psykholohichni aspekty stsenichnoi diialnosti muzykanta*. [Psychological aspects of a musician's stage activity]. *Naukovi zapysky NPU im. M. Drahomanova*. 60. 45–52 [in Ukrainian].
3. Zlobina N. A. (2020) *Pidhotovka maibutnikh uchyteliv muzyky do kontsertno-vykonavskoi diialnosti*. [Preparing future music teachers for concert and performance activities]. *Molod i rynek*. 3. 132–137 [in Ukrainian].
4. Karhiieva T. M. (2014) *Stsenichna kultura vykonavtsia : navchalnyi posibnyk*. [Stage Culture of a Performer : A Study Guide]. Odesa : Astroprynt. 180 s [in Ukrainian].
5. Kozar I.H. (2021) *Osoblyvosti pidhotovky vokalista do stsenichnoi diialnosti*. [Features of preparing a vocalist for stage performance]. *Materialy studentskoi naukovoï konferentsii Chernivetskoho natsionalnoho universytetu*. Chernivtsi : Cherniv. nats. un-t im. Yu. Fedkovycha. 97–99 [in Ukrainian].
6. Kotliarevskiy I. A. (2010) *Osnovy vokalnoi pedahohiky*. [Fundamentals of vocal pedagogy]. Kharkiv : Osnova. 254 s [in Ukrainian].
7. Molchanova T. O. (2021) *Efekt synerhii u spilnomu vykonavskomu protsesi*. [The effect of synergy in the joint execution process]. *Visnyk KNUKiM*. 44. 79–85 [in Ukrainian].
8. Panasiuk T. Iu. (2020) *Psykholohichna kompetentnist kontsertmeistera ta yii rol u pidhotovtsi maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva do kontsertnykh vystupiv*. [Psychological competence of the accompanist and its role in preparing a future music teacher for concert performances]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskiyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka*. 32. 195–199 [in Ukrainian].
9. Tkachenko T.V. (2016) *Formuvannia vokalno-stsenichnoi kultury studentiv mystetskykh fakultetiv pedahohichnykh vuziv : monohrafiia*. [Formation of vocal and stage culture of students of art faculties of pedagogical universities : monograph]. Kharkiv : KhNPU im. H. S. Skovorody. 307 s [in Ukrainian].
10. Shportii M. A., Omelchenko A. I. (2025) *Metodyka roboty nad kontsertnym vystupom vokalistiv*. [Methodology for working on a vocalist's concert performance]. *Collection of Scientific Papers "SCIENTIA"*. 10. 254–256 [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 12.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 08.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

